

РЕЦЕНЗІЯ
на рукопис монографії Віталія Юрійовича Середюка
«Юридична техніка в теорії і практиці
тлумачення норм права»

ОНИЩУК І.І. - доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) Міжнародної академії інформатизації, директор Центру дослідження конституційної юстиції Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.4-2.25>

Наукова актуальність дослідження не викликає сумніву, адже в ньому представлено результати вельми необхідного дослідження в галузі теорії держави і права. Робота є одним із перших комплексних досліджень теоретичних та прикладних питань юридичної техніки в тлумаченні норм права.

Загальновідомо, що тлумачення норм права пов'язане із правореалізацією, зокрема із правозастосуванням. Перш ніж використати окрему норму права, необхідно з'ясувати її реальний зміст, а в деяких випадках і роз'яснити. Тлумачення – це складна і багатоаспектна діяльність різних суб'єктів, яка наділена інтелектуально-вольовим характером і спрямована на пізнання та пояснення змісту норм права.

Як слушно зауважив автор, законодавство – це набір певних обов'язкових до виконання положень, об'єднаних в акти законодавства. І здається, що суддя або інша особа, яка здійснює правозастосування чи бере участь у процесі юридичної кваліфікації дій осіб чи інших обставин та з'ясуванні змісту прав та обов'язків учасників відповідних правовідносин, який (процес) має закінчитись прийняттям обов'язкового до виконання юридичного акту, повинні лише віднайти в законодавстві певне положення, уважно його прочитати та застосувати до відповідних правовідносин.

В. Ю. Середюк акцентував на тому, що необхідність тлумачення норм права продиктована потребою забезпечення найбільш правильного застосування норм пра-

ва. На сучасному етапі розвитку правової науки є багато способів, методів, правил та інструментів тлумачення норм права.

Під впливом прогресивного динамічного духу теперішнього часу вивчення питання юридичної техніки в тлумаченні норм права переважно орієнтоване на майбутнє. Водночас великий науковий інтерес представляє виявлення джерел правотлумачної діяльності за допомогою яких можна простежити передумови й динаміку розвитку права в цілому.

Насправді процес тлумачення є значно складнішим. Це обумовлене перш за все тим, що для правильного правозастосування треба від тексту акта законодавства як реального явища, яке сприймається людиною через її почуття та розум, перейти в систему права, що існує лише як явище логіки, та за допомогою такого переходу окреслити коло правових норм, які підлягають застосуванню до відповідних правовідносин.

Розуміння нормативно-правових актів породжується ясністю щодо тлумачення норм права. За текстом норм права лежить їх зміст. Справа не обмежується лише розшифруванням текстів. Інтерпретатор розкриває зміст правових явищ, що знаходяться за текстом норми права, волі суб'єкта правотворчості.

Професія юриста передбачає наявність не лише спеціальних знань, а й особливої професійної майстерності, яка зазвичай називається юридичною технікою. Діяльність, яка пов'язана з тлумаченням норм права,

характеризується набором потрібного на всіх етапах правового розвитку суспільства техніко-юридичного інструментарію.

Концепція роботи є вмотивованою. Автор добре обізнана з матеріалом, відчувається ґрунтовне опрацювання джерел і володіння сучасними методами дослідження. Праця відзначається послідовністю, взаємозумовленістю концепції та результатів, цікавим змістовним матеріалом, аргументованістю.

Зі змісту роботи випливає, що структура монографії розкриває її зміст. Розділи пов'язані внутрішньою логікою і послідовністю викладу думок. Структура монографії може бути визнана оптимальною, оскільки дозволяє автору послідовно розв'язувати поставлені питання й репрезентувати результати дослідження та організує його матеріал у логічно завершений та цілісний науковий твір.

Автору дослідження вдалося розкрити техніко-юридичний інструментарій тлумачення норм права з позицій інноваційних дослідницьких прийомів і засобів (аксіологічного підходу, методу герменевтики, принципів синергетики, структурно-функціонального аналізу).

Сформульовані положення, а також висновки відзначаються новизною, конкретністю й обґрунтованістю. На безперечну позитивну оцінку заслуговують, зокрема, зроблені рекомендації, що слугуватимуть для попередження і подолання розбіжностей у тлумаченні норм права.

У монографії сформовано авторську позицію стосовно способів і засобів попередження та подолання розбіжностей у тлумаченні норм права, яка відрізняється від висвітлених поглядів інших фахівців. Зокрема, схарактеризовано техніко-юридичний інструментарій тлумачення норм права, показано його роль у виявленні та подоланні недоліків у правотлумачній діяльності.

Звичайно, не все у монографічному дослідженні вдалося висвітлити в однокрій мірі переконливо й прозоро. Насамперед авторові варто було б конкретизувати, що він розуміє під застосуванням судами Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики ЄСПЛ як джерела права. У монографії не наведено порядку посилання на Конвенцію та практику Суду. Та чи варто взагалі українським судам застосовувати рішення та ухвали ЄСПЛ, постановлені щодо інших країн?

Означене зауваження не має принципового характеру і не впливає на загальну позитивну оцінку рецензованої праці та не знецінює праці. Актуальність теми та доцільність цього дослідження обґрунтовані шляхом критичного аналізу та порівняння з уже відомими розв'язаннями проблеми. Цінність дослідження у її науковій новизні та прикладному значенні отриманих результатів. Тому рекомендую рецензовану працю кандидата юридичних наук, доцента В. Ю. Середюка до друку.